

Estimări în contabilitate

Lect. univ. dr. Bogdan Cosmin GOMOI

Universitatea „Aurel Vlaicu” din Arad

Abstract

The present article aims to highlight the manner of making accounting estimates for elements of the annual financial statements, as well as the effects of the changes in estimates, as they are stated in the Order of the Minister of Public Finance No. 1802/2014 for the approval of the Accounting regulations regarding the individual annual financial statements and consolidated annual financial statements, as subsequently amended and supplemented. As a result of the existing inherent uncertainties in the activity of an economic entity, estimates can be made to evaluate the elements of the annual financial statements. Accounting estimates are made on the basis of the most reliable recent information available to the entity, with the possibility of revision if the new circumstances require it. Estimates of allowances, doubtful debts, residual value of assets, useful life etc. can also be requested.

Key terms: accounting estimates, the revision of the estimates, uncertainty, professional judgement, OMPF No. 1802/2014

Termeni-cheie: estimări contabile, revizuirea estimărilor, incertitudine, raționament profesional, OMFP nr. 1.802/2014

Clasificare JEL: M41

To cite this article: Bogdan Cosmin Gomoï, *Estimări în contabilitate*, *CECCAR Business Review*, N° 7/2020, pp. 30-38, DOI: <http://dx.doi.org/10.37945/cbr.2020.07.04>

În referențialul contabil românesc, aspectele legate de schimbările de estimări în contabilitate și de efectele modificărilor acestora în situațiile financiare anuale se regăsesc în cadrul secțiunii 2.5 „Politici contabile, corectarea erorilor contabile, estimări și evenimente ulterioare datei bilanțului” din Ordinul ministrului finanțelor publice nr. 1.802/2014 pentru aprobarea Reglementărilor contabile privind situațiile financiare anuale individuale și situațiile financiare anuale consolidate, cu modificările și completările ulterioare.

Ca urmare a incertitudinilor inerente care pot apărea pe parcursul desfășurării activității unei entități economice, unele elemente ale situațiilor financiare anuale nu pot fi evaluate cu precizie. În acest caz, elementele respective vor fi estimate cu ajutorul raționamentului profesional, pe baza celor mai recente informații fiabile pe care le are la dispoziție managementul companiei. Estimările în contabilitate constau în aprecieri și evaluări în condiții de incertitudine ale mărimii unor elemente din situațiile financiare anuale, tranzacții și evenimente.

Se pot solicita, de exemplu, estimări ale clienților incerți, valorii reziduale a activelor imobilizate, provizioanelor, uzurii morale a stocurilor, duratei de viață utile, precum și ale modului preconizat de consumare a beneficiilor economice viitoare încorporate în activele amortizabile (metoda de amortizare), valorii juste a activelor și datoriilor financiare, obligațiilor legate de garanție.

Estimările în contabilitate se realizează pe seama celor mai recente informații credibile pe care le are la dispoziție entitatea. În unele situații, societățile pot proceda la revizuirea estimărilor inițiale în acord cu noile informații disponibile, toate acestea cu scopul de a se adapta cerințelor economice care pot apărea sau în vederea

îmbunătățirii imaginii poziției financiare și performanței companiei. Pct. 70 alin. (2) din OMFP nr. 1.802/2014 stipulează că *o estimare poate necesita revizuirea dacă au loc schimbări privind circumstanțele pe care s-a bazat această estimare sau ca urmare a unor noi informații sau a unei mai bune experiențe. Prin natura ei, revizuirea unei estimări nu reprezintă corectarea unei erori.*

În ceea ce privește efectul modificării unei estimări contabile, alin. (4) al aceluiași punct prevede că *acesta se recunoaște prospectiv prin includerea sa în rezultatul:*

– *perioadei în care are loc modificarea, dacă aceasta afectează numai perioada respectivă (de exemplu, ajustarea pentru clienți incerti); sau*

– *perioadei în care are loc modificarea și al perioadelor viitoare, dacă modificarea are efect și asupra acestora (de exemplu, durata de viață utilă a imobilizărilor corporale).*

Exemplul 1

Entitatea X se află în litigiu cu un client de-ai săi, entitatea Y. Litigiul are ca obiect mărfuri care au fost livrate și neîncasate la scadență, în sumă de 28.700 lei, TVA 19%. Furnizorul își acționează în instanță clientul în exercițiul financiar N, iar procesul se finalizează în exercițiul financiar N+1. La 31.12.N, entitatea X înregistrează în contabilitate un provizion pentru litigii în sumă de 28.700 lei. Aceasta câștigă procesul, fiind încasată întreaga sumă, de 28.700 lei, TVA 19%.

Ne propunem să efectuăm înregistrările în contabilitatea furnizorului.

– Înregistrarea facturii emise de entitatea X pentru mărfurile livrate entității Y:

34.153 lei	4111	=	%	<u>34.153 lei</u>
	„Clienți”		707	28.700 lei
			„Venituri din vânzarea mărfurilor”	
			4427	5.453 lei
			„TVA colectată”	

– Trecerea creanței la clienți incerti:

34.153 lei	4118	=	4111	34.153 lei
	„Clienți incerti sau în litigiu”		„Clienți”	

– Constituirea unui provizion pentru litigii în sumă de 28.700 lei la sfârșitul exercițiului financiar N:

28.700 lei	6812	=	1511	28.700 lei
	„Cheltuieli de exploatare privind provizioanele”		„Provizioane pentru litigii”	

– Stingerea creanței față de client în exercițiul financiar N+1, conform sentinței judecătorești și ordinului de plată:

34.153 lei	5121	=	4118	34.153 lei
	„Conturi la bănci în lei”		„Clienți incerti sau în litigiu”	

– Reluarea la venituri a provizionului pentru litigii rămas fără obiect:

28.700 lei	1511	=	7812	28.700 lei
	„Provizioane pentru litigii”		„Venituri din provizioane”	

Exemplul 2

În anul N-1, entitatea X este implicată într-un litigiu comercial pentru neîndeplinirea unor obligații contractuale. Se estimează că procesul va fi de lungă durată (aproximativ 2 ani). Există probabilitatea ca societatea să piardă procesul și să fie nevoită să achite despăgubiri estimate la 10.000 lei peste 2 ani.

Ne propunem să evidențiem în contabilitate constituirea unui provizion pentru litigii la valoarea actualizată (factorul de actualizare este de 3,5%).

„Acolo unde efectul modificării valorii în timp a banilor este semnificativ, valoarea provizionului reprezintă valoarea actualizată a cheltuielilor estimate a fi necesare pentru stingerea obligației. Factorul (rata) de actualizare este rata înainte de impozitare care reflectă evaluarea de piață și riscurile asociate cu tipul respectiv de obligație.” (Borfoaia, 2009).

Perioada	Factorul de actualizare	Valoarea actualizată	Fluxurile de numerar	Cheltuiala cu dobânda
31.12.N-1	$1/(1 + 0,035)^2 = 0,9335$	10.000 lei x 0,9335 = 9.335 lei		
31.12.N	$1/(1 + 0,035) = 0,9661$	10.000 lei x 0,9661 = 9.661 lei		9.335 lei x 0,035 = 326,72 lei
31.12.N+1	1	10.000 lei	10.000 lei	9.661 lei x 0,035 = 338,13 lei

– Constituirea provizionului la sfârșitul exercițiului financiar N-1:

9.335 lei	6812	=	1511	9.335 lei
	„Cheltuieli de exploatare privind provizioanele”		„Provizioane pentru litigii”	

– Constituirea provizionului la sfârșitul exercițiului financiar N:

327 lei	666	=	1511	327 lei
	„Cheltuieli privind dobânzile”		„Provizioane pentru litigii”	

– Constituirea provizionului la sfârșitul exercițiului financiar N+1:

338 lei	666	=	1511	338 lei
	„Cheltuieli privind dobânzile”		„Provizioane pentru litigii”	

Exemplul 3

La data de 10.09.N-1, entitatea X îi vinde entității Y produse finite în sumă de 20.000 lei, TVA 19%. Ambele firme sunt înființate în baza Legii societăților nr. 31/1990, republicată, cu modificările și completările ulterioare, și sunt înregistrate în scopuri de TVA, aplicând sistemul de taxă cu exigibilitate normală. Cele două companii nu sunt afiliate și sunt plătitoare de impozit pe profit. Scadența privind efectuarea plății este stabilită pentru data de 09.10.N-1, dar factura nu este achitată nici până la finalul aceluși exercițiu financiar. În luna noiembrie N-1, clientul intră în procedură simplificată de faliment, gradul de recuperare a creanței fiind de 60%. Întrucât

În anul N sunt cunoscute noi informații, entitatea X trebuie să revizuiască estimarea, probabilitatea de neîncasare a creanței fiind de 100%.

Ne propunem să efectuăm înregistrările în contabilitatea furnizorului.

În măsura în care entitatea X deține un document pe baza căruia să se constate starea de intrare în faliment a beneficiarului (nu neapărat hotărârea judecătorească definitivă), se poate proceda la ajustările necesare scoaterii din evidență a creanței. Se poate obține, spre exemplu, un extras din buletinul de insolvență sau se pot obține extrase de pe portalul instanțelor de judecată, portal.just.ro, unde se găsesc informații referitoare la toate acțiunile judiciare aferente procesului de insolvență al clientului respectiv.

– Înregistrarea facturii privind vânzarea produselor finite la data de 10.09.N-1:

23.800 lei	4111	=	%	23.800 lei
	„Clienți”		7015	20.000 lei
			„Venituri din vânzarea produselor finite”	
			4427	3.800 lei
			„TVA colectată”	

– Trecerea creanței la clienți incerti:

23.800 lei	4118	=	4111	23.800 lei
	„Clienți incerti sau în litigiu”		„Clienți”	

– Înregistrarea la data de 31.12.N-1 a unei ajustări pentru deprecierea creanței, întrucât probabilitatea de încasare a acesteia este scăzută:

În vederea prezentării în situațiile financiare anuale, creanțele se evaluează la valoarea probabilă de încasat. În situația în care se estimează că o creanță nu poate fi încasată integral, în contabilitate se vor înregistra ajustări pentru pierdere de valoare la nivelul sumei care nu mai poate fi recuperată. Se estimează că gradul de recuperare a creanței este de 60%.

9.520 lei	6814	=	491	9.520 lei
	„Cheltuieli de exploatare privind ajustările pentru deprecierea activelor circulante”		„Ajustări pentru deprecierea creanțelor – clienți”	(23.800 lei x 40%)

– Suplimentarea ajustării de valoare a creanței în exercițiul financiar N:

Pe baza informațiilor disponibile în anul N, este necesară o ajustare a creanței în sumă de 14.280 lei (60% din valoarea acesteia). Schimbarea de estimare are efect prospectiv, respectiv se va proceda la suplimentarea ajustării de valoare în exercițiul financiar N fără a se modifica informația referitoare la exercițiul financiar N-1.

14.280 lei	6814	=	491	14.280 lei
	„Cheltuieli de exploatare privind ajustările pentru deprecierea activelor circulante”		„Ajustări pentru deprecierea creanțelor – clienți”	(23.800 lei x 60%)

Exemplul 4

În exercițiul financiar N-1, entitatea X livrează produse finite în valoare de 40.000 lei însoțite de certificate de garanție, iar cheltuielile cu reparațiile însumează 1.600 lei. Având în vedere situația anilor precedenți în perioada de garanție, există posibilitatea să apară returnări ale produselor livrate în vederea reparării sau înlocuirii acestora. În exercițiul financiar N, veniturile realizate din vânzarea produselor finite se ridică la 55.000 lei.

Ne propunem să înregistrăm în contabilitate provizionul pentru garanții acordate clienților.

În vederea estimării cheltuielilor cu provizioanele, în exercițiul financiar N se parcurg următoarele etape:

- Determinarea cotei medii realizate în exercițiul financiar anterior (N-1):

$$C_m = \frac{Chr}{V} \times 100$$

unde:

C_m = cota medie realizată în exercițiul financiar precedent;

Chr = cheltuielile efectuate cu reparațiile în perioada de garanție;

V = veniturile realizate din vânzarea bunurilor, lucrărilor executate și serviciilor prestate pentru care s-au acordat garanții în conformitate cu contractele încheiate.

$$C_m = \frac{1.600 \text{ lei}}{40.000 \text{ lei}} \times 100 = 4\%$$

- Determinarea cheltuielilor cu provizioanele:

$$C_p = V \times C_c$$

unde:

C_p = cheltuielile cu provizioanele;

V = veniturile înregistrate în perioada de raportare din vânzarea bunurilor, lucrărilor executate și serviciilor prestate;

C_c = cota prevăzută în contractele încheiate cu clienții.

$$C_c = C_m = 4\%$$

Veniturile din vânzarea produselor finite aferente exercițiului financiar N se ridică la 55.000 lei.

$$C_p = 55.000 \text{ lei} \times 4\% = 2.200 \text{ lei}$$

- Constituirea la sfârșitul exercițiului financiar N a unui provizion pentru garanții acordate clienților în sumă de 2.200 lei:

2.200 lei	6812	=	1512	2.200 lei
	„Cheltuieli de exploatare privind provizioanele”		„Provizioane pentru garanții acordate clienților”	

Exemplul 5

O întreprindere de exploatare minieră achiziționează în exercițiul financiar N un utilaj de extracție în valoare de 120.000 lei în vederea exploatarei de zăcăminte naturale. La terminarea exploatarei, peste 7 ani, întreprinderea este obligată să demonteze utilajul și să refacă terenul în scopul redării sale în circuitul economic. Aceasta estimează la sfârșitul anului N un provizion pentru dezafectarea imobilizărilor corporale în valoare de 20.000 lei. În anul N+1, ca urmare a apariției unor noi reglementări în domeniul protecției mediului, se estimează că vor fi generate costuri suplimentare pentru restaurarea amplasamentului și se suplimentează provizionul cu 4.000 lei.

Ne propunem să înregistrăm în contabilitate provizionul pentru dezafectarea imobilizărilor corporale.

– Achiziționarea utilajului minier:

148.800 lei	%	=	404	148.800 lei
120.000 lei	2131		„Furnizori de imobilizări”	
	„Echipamente tehnologice (mașini, utilaje și instalații de lucru)”			
28.800 lei	4426			
	„TVA deductibilă”			

– Achitarea datoriei față de furnizor:

148.800 lei	404	=	5121	148.800 lei
	„Furnizori de imobilizări”		„Conturi la bănci în lei”	

– Înregistrarea provizionului pentru dezafectarea imobilizărilor corporale prin includerea acestuia în costul inițial al utilajului minier:

20.000 lei	2131	=	1513	20.000 lei
	„Echipamente tehnologice (mașini, utilaje și instalații de lucru)”		„Provizioane pentru dezafectare imobilizări corporale și alte acțiuni similare legate de acestea”	

Este necesară revizuirea provizionului pentru dezafectarea imobilizărilor corporale la sfârșitul fiecărui exercițiu financiar pentru a se vedea dacă trebuie redus sau mărit prin afectarea unui cont de cheltuieli.

– Suplimentarea provizionului pentru dezafectarea imobilizărilor corporale în anul N+1:

4.000 lei	6812	=	1513	4.000 lei
	„Cheltuieli de exploatare privind provizioanele”		„Provizioane pentru dezafectare imobilizări corporale și alte acțiuni similare legate de acestea”	

Exemplul 6

Entitatea X deține la 31.12.N un stoc de marfă degradată moral, respectiv 10 bucăți din produsul A. Pentru acest stoc se decide înregistrarea unor ajustări pentru deprecierea mărfurilor în sumă de 50 lei/bucată. În cursul anului N+1 se vând cele 10 produse la prețul de 75 lei/bucată, TVA 19%.

Ne propunem să efectuăm înregistrările în contabilitatea entității X.

– Înregistrarea unei ajustări pentru deprecierea stocului de marfă la data de 31.12.N:

500 lei	6814	=	397	500 lei
	„Cheltuieli de exploatare privind ajustările pentru deprecierea activelor circulante”		„Ajustări pentru deprecierea mărfurilor”	

– Vânzarea mărfurilor în anul N+1:

892,5 lei	5311	=	%	<u>892,5 lei</u>
	„Casa în lei”		707	750,0 lei
			„Venituri din vânzarea mărfurilor”	
			4427	142,5 lei
			„TVA colectată”	

– Descărcarea din gestiune a mărfurilor vândute:

1.250 lei	607	=	371	1.250 lei
	„Cheltuieli privind mărfurile”		„Mărfuri”	

– Anularea deprecierei înregistrate la data de 31.12.N:

500 lei	397	=	7814	500 lei
	„Ajustări pentru deprecierea mărfurilor”		„Venituri din ajustări pentru deprecierea activelor circulante”	

Exemplul 7

La data de 23.12.N-1, entitatea X achiziționează un echipament tehnologic la prețul de 30.000 lei, TVA 19%. Utilajul este pus în funcțiune la 01.01.N și se amortizează liniar pe o perioadă de 5 ani. În urma unei expertize tehnice desfășurate la sfârșitul exercițiului financiar N+1, managementul companiei decide prelungirea duratei de viață utile a activului cu încă 2 ani.

Ne propunem să calculăm amortizarea utilajului în conformitate cu prevederile OMFP nr. 1.802/2014.

– Achiziționarea echipamentului tehnologic:

<u>35.700 lei</u>	%	=	404	35.700 lei
30.000 lei	2131		„Furnizori de imobilizări”	
	„Echipamente tehnologice (mașini, utilaje și instalații de lucru)”			
5.700 lei	4426		„TVA deductibilă”	

– Achitarea datoriei față de furnizor:

35.700 lei	404	=	5121	35.700 lei
	„Furnizori de imobilizări”		„Conturi la bănci în lei”	

– Înregistrarea amortizării lunare în anul N:

500 lei	6811	=	2813	500 lei
	„Cheltuieli de exploatare privind amortizarea imobilizărilor”		„Amortizarea instalațiilor și mijloacelor de transport”	

Conform pct. 139 alin. (4) din OMFP nr. 1.802/2014, *atunci când elementele care au stat la baza stabilirii inițiale a duratei de utilizare economică s-au modificat, entitatea stabilește o nouă perioadă de amortizare, cu respectarea prevederilor cuprinse în prezentele reglementări. Modificarea duratei de utilizare economică reprezintă modificare de estimare contabilă.*

Amortizarea aferentă anului N este în sumă de 6.000 lei. Astfel, valoarea contabilă netă la 31.12.N este de 24.000 lei (30.000 lei – 6.000 lei).

Efectul modificării estimării contabile trebuie contabilizat atât în perioada modificării, adică în cea curentă (N+1), cât și în perioadele ulterioare, începând cu anul N+2.

Cheltuiala cu amortizarea exercițiului N nu este revizuită, în schimb, începând cu exercițiul N+1, aceasta va fi de 4.000 lei/an (24.000 lei/6 ani).

Exemplul 8

La data de 22.12.N-1, entitatea X achiziționează un echipament tehnologic la prețul de 38.400 lei, TVA 19%. Activul este pus în funcțiune la 01.01.N și se amortizează liniar pe o perioadă de 8 ani. În urma unei expertize tehnice desfășurate la sfârșitul exercițiului financiar N+1, managementul companiei decide să revizuiască durata de amortizare, astfel că începând cu acest moment utilajul se mai amortizează doar 2 ani.

Ne propunem să calculăm amortizarea activului imobilizat în conformitate cu OMFP nr. 1.802/2014.

– Achiziționarea echipamentului tehnologic:

45.696 lei	%	=	404	45.696 lei
38.400 lei	2131		„Furnizori de imobilizări”	
	„Echipamente tehnologice (mașini, utilaje și instalații de lucru)”			
7.296 lei	4426		„TVA deductibilă”	

– Achitarea datoriei față de furnizor:

45.696 lei	404	=	5121	45.696 lei
	„Furnizori de imobilizări”		„Conturi la bănci în lei”	

– Înregistrarea amortizării lunare în anul N:

400 lei	6811	=	2813	400 lei
	„Cheltuieli de exploatare privind amortizarea imobilizărilor”		„Amortizarea instalațiilor și mijloacelor de transport”	

Amortizarea aferentă anului N este în sumă de 4.800 lei. Astfel, valoarea netă contabilă la 31.12.N este de 33.600 lei (38.400 lei – 4.800 lei).

Efectul modificării estimării contabile trebuie contabilizat atât în perioada modificării, adică în cea curentă (N+1), cât și în perioadele ulterioare, începând cu anul N+2.

Cheltuiala cu amortizarea exercițiului N nu este revizuită, în schimb, începând cu exercițiul N+1, aceasta va fi de 11.200 lei/an (33.600 lei/3 ani).

Exemplul 9

Entitatea X, plătitoare de impozit pe veniturile microîntreprinderilor, achiziționează la data de 23.12.N-1 un echipament tehnologic. Activul este pus în funcțiune la 01.01.N și se amortizează liniar în 5 ani. La 31.12.N, managementul companiei decide să modifice metoda de amortizare, astfel că începând cu anul următor pentru amortizarea acestuia se va utiliza metoda degresivă.

Ce implicații contabile presupune decizia de a trece începând cu data de 01.01.N+1 de la metoda liniară la cea degresivă?

✓ OMFP nr. 1.802/2014 oferă posibilitatea schimbării metodei de amortizare în situația în care este rezultatul unei inițiative a managementului entității și dacă această decizie este întemeiată pe informații noi mai credibile și mai relevante cu privire la poziția financiară și performanțele entității.

✓ În situația în care se constată modificarea semnificativă a modului preconizat de consumare a beneficiilor economice viitoare încorporate în activele amortizabile, compania va revizui metoda de amortizare. Modificarea metodei de amortizare reprezintă o modificare de estimare contabilă.

✓ Efectele modificării metodei de amortizare se contabilizează pe seama conturilor de venituri și cheltuieli (pentru exercițiul curent) sau pe seama rezultatului reportat (pentru exercițiile financiare precedente).

✓ În notele la situațiile financiare anuale se prezintă informații privind justificarea schimbării metodei de amortizare.

Bibliografie

1. Borfoaia, A.T. (2009), *Evaluarea incertitudinilor în contabilitate prin intermediul provizioanelor*, Revista Finanțe Publice și Contabilitate, nr. 5, pp. 12-15.
2. Cernușca, L. (2019), *Impozitarea afacerilor persoanelor fizice și juridice*, Editura Eurostampa, Timișoara.
3. Ordinul ministrului finanțelor publice nr. 1.802/2014 pentru aprobarea Reglementărilor contabile privind situațiile financiare anuale individuale și situațiile financiare anuale consolidate, publicat în Monitorul Oficial nr. 963/30.12.2014, cu modificările și completările ulterioare.